

Izabela Kobyłańska - pedagog

Wpływ lateralizacji skrzyżowanej na niepowodzenia szkolne dzieci ze szkół podstawowych.

Nieprawidłowa lateralizacja może być źródłem różnych trudności dziecka. Według Marty Bogdanowicz są one głównie spowodowane zaburzeniami współdziałania oka i ręki, czyli koordynacji wzrokowo – ruchowej. Utrudnia to nie tylko czynność manualną pisania, ale także prawidłową percepcję wzrokową. Skrzyżowanie lateralizacji w zakresie ręki i oka powoduje również zaburzenia orientacji przestrzennej.

U dzieci o dominacji skrzyżowanej stwierdza się stosunkowo częste występowanie trudności w nauce pisania i czytania. Z tego punktu widzenia trzeba wyróżnić taki rodzaj dominacji skrzyżowanej, w którym leworęczności towarzyszy prawoocność, bądź też lewoocności-praworęczność. Dzieci o typie dominacji skrzyżowanej popełniają charakterystyczne błędy:

- ❖ przestawianie kolejności liter i cyfr, np.: kot- tok, sok- kos, 12-21 (tzw. czeski błąd), przestawianie liter w dwuznakach: sz- zs, zmiana kolejności sylab w wyrazach: „mata – tama” lub zmiana kolejności całych wyrazów - inwersja dynamiczna,
- ❖ mylenie liter i cyfr o podobnym kształcie, a innym ułożeniu w przestrzeni (b- d, b- p, d- g, n- u, 6-9), a także odwracanie kształtów liter i cyfr - inwersja statyczna,
- ❖ odwracanie zarówno kształtu, kolejności, jak i kierunku kreślenia liter (od strony prawej do lewej) to tzw. pismo lustrzane - połączenie inwersji statycznej i dynamicznej.

Zaburzenia lateralizacji, zwłaszcza w połączeniu z innymi rodzajami zaburzeń, mogą być przyczyną niepowodzeń szkolnych dziecka. Objawy tych niepowodzeń uzewnętrzniają się na lekcjach języka polskiego, rysunków, geografii, geometrii, wychowania fizycznego.

Obserwując dzieci podczas badań w poradni, zauważyłam, jak wiele problemów w procesie nauki czytania i pisania mają uczniowie ze skrzyżowaną lateralizacją. Problem ten był dla mnie inspiracją, do podjęcia szerszych badań w tym zakresie.

Podejmując badania w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Dzierżoniowie zdiagnozowałam (w latach 2006 – 2007) 389 dzieci ze szkół podstawowych. Problemem badawczym było zagadnienie, czy lateralizacja skrzyżowana wpływa na trudności dzieci w nauce czytania i pisania.

Do oceny lateralizacji wykorzystałam metody opracowane przez R. Zazzo. Analizując trudności w czytaniu i pisaniu posłużyłam się „Serią testów czytania i pisania dla klas I-III” T. Straburzyńskiej oraz „Testem cichego czytania” M. Sobolewskiej.

Wyniki badań

W badanej grupie 107 to uczniowie mający skrzyżowany typ lateralizacji. Ogólnie ujmując wszystkie przebadane dzieci (389), stanowi to 36%. Najliczniejszą grupę stanowiły dzieci z lewym okiem kierującym oraz dominującą prawą ręką i prawą nogą.

35 dziewczynek i 72 chłopców wykazało zaburzenie stronności. Przewaga chłopców nie może być przedmiotem analizy, gdyż większość chłopców trafiła na badania (oprócz trudności w nauce) z powodu zaburzeń w zachowaniu. Jak pokazują badania w trudnościach wychowawczych, zawsze większą liczbę stanowi grupa chłopców.

Problemy dzieci ze skrzyżowaną lateralizacją podzieliłam na 4 grupy objawów:

- trudności z kaligrafią,
- zwierciadlane odbicie pisma normalnego (tzw. pismo lustrzane),
- opuszczanie liter i ich elementów podczas pisania,
- trudności z czytaniem.

Trudności z kaligrafią

Problemy z kaligraficznym pisaniem w grupie 107 dzieci wykazało 89 badanych (83%).

Występowanie pisma lustrzanego.

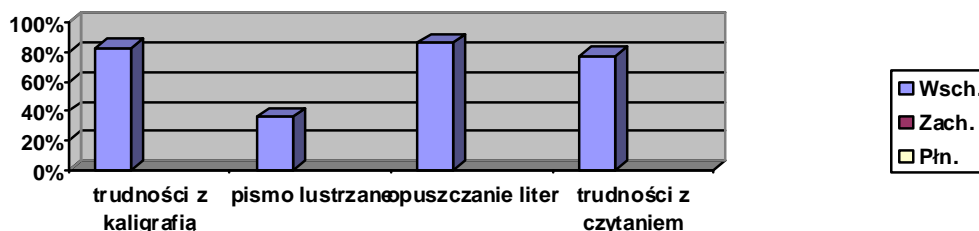
Efekt pisma lustrzanego zaobserwowano u 39 dzieci (36%).

Opuszczanie liter i ich elementów podczas pisania

Spośród badanych dzieci ze skrzyżowaną lateralizacją 93 (86%) ma problemy z poprawnym przepisywaniem tekstów np. z tablicy czy książki.

Trudności z czytaniem.

77% dzieci wykazało trudności w nauce czytania (wolne tempo, zamienianie końcówek wyrazów, opuszczanie liter). 22% badanych uczniów osiągnęło przeciętny wynik. Tylko 2% dzieci nie miało trudności z czytaniem i uzyskało wysoki wynik.

Podsumowanie

Podsumowując, można stwierdzić, że dzieci z lateralizacją skrzyżowaną wykazują znaczne trudności w nauce czytania i pisania. W przypadku 98% badanych dzieci, lateralizacja skrzyżowana współistniała z innymi zaburzeniami funkcji percepcyjnych: obniżeniem sprawności grafomotoryki rąk, nieprawidłowym wykształceniem się orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni. Zatem koniecznym jest, aby włączyć badanych uczniów do zespołów korekcyjno – kompensacyjnych w celu zminimalizowania trudności w nauce wynikających z tego typu zaburzeń.

Dzieci o zaburzonej lateralizacji, zwłaszcza skrzyżowanej nie rozumieją dlaczego nauka sprawia im tak wiele kłopotów, zwłaszcza na początku edukacji. Odwracanie liter przy czytaniu, mylenie liter o podobnym kształcie, to szara codzienność nie tylko pierwszoklasisty. Dlatego nauczyciele powinni wykazywać w stosunku do tych dzieci szczególną życzliwość,

cierpliwość, zrozumienie i otoczyć je opieką. Zrozumienie dziecka, nieobciążanie go winą za niezależne od niego dolegliwości, ma korzystny wpływ na stosunek ucznia do samego siebie, szkoły i zwiększa jego szanse na osiągnięcie sukcesu szkolnego. Rodzice przebywając z dzieckiem na co dzień, mogą również wiele dokonać w procesie jego usprawniania, zwłaszcza, gdy pomagają doświadczony pedagog – terapeuta.

Właściwa terapia i oddziaływanie wychowawcze rodziców zapobiega niepowodzeniom szkolnym dzieci z niejednorodną lateralizacją.

Bibliografia

1. Bogdanowicz M., Leworęczność u dzieci. Warszawa 1992. WSiP.
2. Spionek H., Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka. Warszawa 1965. PWN.
3. Spionek H., Psychologiczna analiza trudności niepowodzeń szkolnych. Warszawa 1970. PZWS.
4. Toroń B., Sytuacja społeczna młodzieży szkolnej z parcjalnymi zaburzeniami rozwoju. Kraków 2007. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
5. Zazzo R., Metody psychologicznego badania dziecka. Warszawa 1974. PZWL.